

Laidiens: 29.08.2019., Nr. 176

Oficiālās publikācijas Nr.: 2019/176.25

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvie noteikumi Nr. 135

Rīgā 2019. gada 21. augustā

(Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes
ārkārtas sēdes protokols Nr. 42 2. p.)

**Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliskā riska novērtējuma
sistēmas izveides normatīvie noteikumi**

*Izdoti saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas
un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas
likuma 7. panta otro daļu, 21.¹ panta otro daļu,
22. panta ceturto daļu, 26. panta septīto daļu un
47. panta otrās daļas 8. un 9. punktu*

1. Vispārīgie jautājumi

1. "Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliskā riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi" (tālāk tekstā – noteikumi) ir saistoši kredītiestādēm, maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm, privātajiem pensiju fondiem, ieguldījumu brokeru sabiedrībām, ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām, alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem, apdrošināšanas sabiedrībām, ciktāl tās sniedz dzīvības apdrošināšanas vai citus ar līdzekļu uzkrāšanu saistītus apdrošināšanas pakalpojumus, apdrošināšanas starpniekiem, ciktāl tie sniedz dzīvības apdrošināšanas vai citus ar līdzekļu uzkrāšanu saistītus apdrošināšanas pakalpojumus, pārapdrošināšanas sabiedrībām un visu šo subjektu dalībvalstu un trešo valstu filiālēm Latvijas Republikā, kā arī krājaizdevu sabiedrībām (tālāk tekstā visi kopā – iestāde).
2. Noteikumu prasības par klienta izpētes un klienta padziļinātās izpētes veikšanu uz apdrošināšanas starpniekiem, ciktāl tie sniedz dzīvības apdrošināšanas vai citus ar līdzekļu uzkrāšanu saistītus apdrošināšanas pakalpojumus, attiecināmas, ja no prasību satura un būtības izriet, ka konkrētajos apstākļos apdrošināšanas starpniekiem tās ir pamatoti nepieciešams piemērot.
3. Noteikumi nosaka minimālās prasības klientu izpētei, tai skaitā klientu padziļinātajai izpētei un darījumu uzraudzībai, kā arī klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmas izveidei. Iestāde detalizētas prasības nosaka savās politikās un procedūrās, balstoties uz iestādes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska (tālāk tekstā arī – risks) izvērtējumu, tai skaitā iestādes riska ekspozīciju, kuru tā uzskata par iespējamu uzņemties (risku apetīti). Iestādes pienākums ir pamatot un dokumentēt, ka tās veiktie klienta izpētes pasākumi ir atbilstoši sadarbībai ar klientu piemītošajiem riskiem.
4. Noteikumi nosaka:

4.1. klienta izpētes, tai skaitā padziļinātās izpētes un darījumu uzraudzības, prasības;

4.2. klienta riska novērtējuma skaitliskās sistēmas izstrādes un lietošanas prasības;

4.3. gadījumus, kad iestāde veic klientu padziļinātu izpēti, uzsākot darījuma attiecības, kā arī darījuma attiecību laikā vai veicot gadījuma rakstura darījumu, un padziļinātās izpētes kārtību un minimālo apjomu;

4.4. klienta darījumu pastiprinātās uzraudzības prasības.

5. Noteikumos lietoti šādi termini:

5.1. risku paaugstinošs faktors – faktors, kas paaugstina noteiktām darījuma attiecībām, kas pastāv starp iestādi un klientu, vai atsevišķam darījumam piemītošo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku;

5.2. risku pazeminošs faktors – faktors, kas pazemina noteiktām darījuma attiecībām vai atsevišķam darījumam piemītošo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku;

5.3. klienta riska profils – klientam piemītošais kopējais noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risks, ko veido klientam piemītošo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku paaugstinošo faktoru un risku pazeminošo faktoru kopums;

5.4. uz riska izvērtējumu balstīta pieeja (*risk based approach*) – pieeja, kurā iestāde identificē, izvērtē, dokumentē un nodrošina skaidru izpratni par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku, kuram iestāde ir pakļauta, un veic pasākumus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska novēršanai atbilstoši pastāvošajiem riskiem;

5.5. klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēma – sistēma, kas, izmantojot uz riska izvērtējumu balstītu pieeju (*risk based approach*), atspoguļo ar darījuma attiecībām vai gadījuma rakstura darījumu saistīto noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku skaitliskā izteiksmē (*scoring* sistēma);

5.6. klienta riska skaitliskais novērtējums – atsevišķam klientam un tā izmantotajiem pakalpojumiem piemītošā kopējā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska līmeņa novērtējums skaitliskā izteiksmē, kas iegūts, pamatojoties uz sadarbībai ar klientu piemītošo riska faktoru (klients, ģeogrāfija, pakalpojumi un produktu piegādes kanāli) kopas izvērtējumu;

5.7. ar klientu saistīta grupa – iestādes klienti, par kuru savstarpējo saistību var liecināt viens vai vairāki no šādiem kritērijiem, ņemot vērā faktiskos apstākļus un ievērojot iestādes iekšējos normatīvajos aktos atbilstoši Finanšu un kapitāla tirgus komisijas vadlīnijām noteikto, kā arī ievērojot ar klientu saistītās grupas identificēšanas un izpētes mērķi:

5.7.1. viena patiesā labuma guvēja vai dalībnieku struktūra;

5.7.2. savstarpēji veiktie darījumi veido vismaz 30 procentus no klienta mēneša apgrozījuma;

5.7.3. patiesajiem labuma guvējiem ir pirmās pakāpes radniecība (ja izpētes laikā konstatēta saistība);

5.7.4. vienas pilnvarotās personas (ja izpētes laikā konstatēta saistība);

5.7.5. viena klienta pārstāvis un cita klienta patiesais labuma guvējs ir viena un tā pati persona;

5.7.6. klients izmanto aizdevumu, kura nodrošinājums ir cita klienta finanšu instrumenti;

5.7.7. klients izmanto aizdevumu, kura nodrošinājums ir cita klienta trasts;

- 5.7.8. diviem klientiem – juridiskām personām, kuri nav saistīti, sakrīt vismaz viens karšu lietotājs;
- 5.7.9. klientiem ir viens attālināto iestādes pakalpojumu izmantošanas identifikācijas līdzeklis;
- 5.7.10. kredītaņēmējs un galvotājs, ja izsniegtais kredīts saistīts ar kredītaņēmēja profesionālo darbību;
- 5.7.11. klienta izpētes ietvaros konstatēts, ka viens klients veic darījumus trešās personas vārdā, ja tas nav saistīts ar klienta profesionālo darbību;
- 5.7.12. nesaistītiem klientiem ir viens darījumu partneris, ar kuru veiktie savstarpējie darījumi veido vismaz 30 procentus no klienta mēneša apgrozījuma;
- 5.7.13. no viena klienta tīmekļa vietnes notiek automātiska pāradresācija uz cita klienta tīmekļa vietni;
- 5.7.14. sakrīt klientu kontaktinformācija;
- 5.7.15. pastāv citi apstākļi, kas pamato klientu savstarpējo saistību.

2. Klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmas izveide

- 6. Iestāde, veicot klientam piemērošā riska izvērtējumu, kā arī izstrādājot klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmu, ņem vērā:
  - 6.1. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā (tālāk tekstā – NILLTPFN likums) un citos normatīvajos aktos noteiktos risku paaugstinošos faktorus, kā arī risku pazeminošos faktorus, ja iestāde risku pazeminošo faktoru noteikšanu uzskata par atbilstošu un ir to attiecīgi dokumentējusi;
  - 6.2. riskus, kas identificēti Latvijas Republikas valsts riska izvērtējumā;
  - 6.3. riskus, kas identificēti Eiropas Komisijas veiktajā Eiropas Savienības riska izvērtējumā;
  - 6.4. riskus, kas izriet no tiesībsargājošo iestāžu vai uzraudzības un kontroles institūciju ziņojumiem, lēmumiem vai izstrādātajām tipoloģijām;
  - 6.5. citus riskus, kas raksturīgi iestādei un tās klientiem.
- 7. Iestāde, izmantojot uz riska izvērtējumu balstītu pieeju, nodrošina efektīvas iekšējās kontroles sistēmas izstrādi un darbību, kas ļauj savlaicīgi identificēt paaugstinātu risku un veikt riska novēršanas vai mazināšanas pasākumus.
- 8. Iestāde nedibina darījuma attiecības ar klientu vai neveic gadījuma rakstura darījumu, ja nav pārliecināta par darījuma attiecību vai darījuma ekonomisko vai tiesisko būtību vai ja nav pārliecināta, ka spēj efektīvi pārvaldīt risku, ka klients iestādi varētu izmantot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma un proliferācijas finansēšanas mērķiem. Ja šādas attiecības jau ir nodibinātas, iestāde tās izbeidz atbilstoši šo noteikumu 24. punktam.
- 9. Iestāde nodrošina, ka tā spēj atlasīt informāciju par klientiem, kuriem piemīt šo noteikumu 1. pielikumā noteiktie riska faktori, un klientiem, kuriem jāveic padziļinātās izpētes pasākumi, iestājoties vai konstatējot šo noteikumu 2. pielikumā noteiktos riska faktorus.
- 10. Iestāde izstrādā metodoloģiju klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmai atbilstoši šajos noteikumos noteiktajiem principiem un prasībām, nodrošinot, ka klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēma atbilstoši un efektīvi skaitliskā izteiksmē atspoguļo katram klientam piemērošo kopējo risku.

11. Iestāde katram šo noteikumu 1. un 3. pielikumā noteiktajam riska faktoram piešķir noteiktu punktu skaitu, kas atspoguļo tā īpatsvaru klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmā. Par šo noteikumu 2. pielikumā noteiktajiem riska faktoriem iestāde punktus piešķir, ja pēc attiecīgā riska faktora izpētes konstatētas paaugstināta riska pazīmes vai attiecīgais riska faktors pats par sevi (neatkarīgi no izpētes rezultāta) satur risku paaugstinošu pazīmi. Klientam piemītošo riska faktoru punktu summa veido klienta riska skaitlisko novērtējumu. Kredītiestāde var izvērtēt un ņemt vērā šo noteikumu 3. pielikumā noteiktos risku mazinošos faktorus, ja tādi klientam piemīt, un punktu skaitu samazināt atbilstoši to būtiskumam (ietekmei).

12. Iestāde veic atkārtotu klienta riska skaitlisko novērtējumu, ja, veicot klienta izpēti, mainās ar konkrētā klienta darījuma attiecībām vai gadījuma rakstura darījumu saistītais risks.

13. Kredītiestāde, licencēta maksājumu iestāde un licencēta elektroniskās naudas iestāde nodrošina automatizētu riska novērtējuma aprēķināšanu klienta riska līmeņa noteikšanai. Automatizētu riska skaitlisko novērtējumu var neizmantot izņēmuma gadījumos, kad tas atbilst iestādes riskam un ir saņemta Finanšu un kapitāla tirgus komisijas rakstveida piekrišana. Iestādei ir pienākums pierādīt, ka tā objektīvi nodrošinās klientam piemītošā riska izvērtējumu un noteiks klientam piemītošajam riskam atbilstošu veicamo pasākumu apjomu, kā arī spēs veikt klientu atlasī atbilstoši šo noteikumu 9. punkta prasībām.

14. Iestāde, lai nodrošinātu aktuālu un efektīvu klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmu, aktualizē riska faktoriem piešķirto skaitlisko vērtību atbilstoši tās darbībai piemītošajam riskam vai pēc nepieciešamības, ja tās rīcībā nonāk ziņas, kas liecina par izmaiņām informācijā, kas bijusi par pamatu, piešķirot riska faktoram konkrētu skaitlisko novērtējumu, bet ne retāk kā reizi 18 mēnešos.

15. Iestāde, balstoties uz klienta riska skaitliskā novērtējuma rezultātiem, kā arī ievērojot šo noteikumu minimālās prasības, nosaka klientu izpētes un informācijas aktualizēšanas periodu (biežumu) un detalizāciju (dziļumu).

3. Klienta izpētes un klienta padziļinātās izpētes veikšanas prasības un kārtība

3.1. Vispārīgie jautājumi

16. Iestāde politikās un procedūrās nosaka vismaz:

16.1. klienta padziļinātās izpētes un darījumu uzraudzības prasības, kārtību un apjomu, tai skaitā savas prasības papildus šajos noteikumos noteiktajām prasībām;

16.2. risku mazinošu pasākumu piemērošanas nepieciešamību, atbilstību, apjomu un piemērošanas kārtību;

16.3. klientu darījumu pastiprinātās uzraudzības prasības un kārtību, tai skaitā nosaka klienta riska skaitliskā novērtējuma robežlīmeni un apstākļus, kad klienta darījumiem iestāde piemēro pastiprināto uzraudzību papildus šajos noteikumos paredzētajam, un klienta riska skaitliskā novērtējuma robežlīmeni un apstākļus, kuriem iestājoties klienta darījumiem pastiprināto uzraudzību piemēro visā sadarbības laikā;

16.4. informācijas un dokumentu vērtēšanas principus atkarībā no klienta personiskās vai saimnieciskās darbības nozares, darbības ilguma un tam piemītošajiem riska faktoriem.

17. Iestāde iegūst informāciju tādā apjomā, lai identificētu klientam piemītošos risku paaugstinošos un pazeminošos faktorus un nodrošinātu to pārvaldību.

18. Iestāde atbilstoši riskam, uzsākot darījuma attiecības vai veicot gadījuma rakstura darījumus ar klientu, nosaka pamatotus klienta darījumu robežlielumus.

19. Lai nodrošinātu klienta padziļinātās izpētes procesa vienotību, pilnīgumu un nepārtrauktību, iestāde klienta izpēti veic kopumā par visiem viena klienta izmantotajiem produktiem un pakalpojumiem, tai skaitā vērtē kopumā klienta līdzekļu apgrozījumu un atlikumu. Lai nodrošinātu klientu padziļinātās izpētes procesa vienotību, iestāde var visus darījumus ar klienta līdzekļiem veikt ar klienta norēķinu konta starpniecību.

3.2. Klienta padziļinātās izpētes prasības un kārtība

20. Iestāde piemēro klientam, kā arī klientiem, kas ar konkrēto klientu veido saistīto klientu grupu, padziļinātās izpētes pasākumus vismaz šādos gadījumos:

20.1. NILLTPFN likumā paredzētajos gadījumos;

20.2. atbilstoši klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmā paredzētajam robežlīmenim (punktu skaitam) vai iestādes politikās un procedūrās noteiktajos gadījumos, tai skaitā kombinē risku paaugstinošos faktorus. Robežlīmenis padziļinātās izpētes pasākumu piemērošanai pirms darījuma attiecību uzsākšanas un darījuma attiecību laikā var būt atšķirīgs;

20.3. šajos noteikumos paredzētajos gadījumos.

21. Iestājoties šo noteikumu 1. pielikumā noteiktajiem riska faktoriem vai ņemot vērā klienta riska skaitlisko novērtējumu (sasniedzot iestādes skaitliskajā sistēmā noteikto robežlielumu), iestāde piemēro visus padziļinātās izpētes pasākumus visā darījuma attiecību laikā, paredzot klienta riska profilam atbilstošu laika posmu, pēc kura regulāri jāveic atkārtota padziļinātā izpēte, tai skaitā aptverot darījumus attiecīgajā periodā. Iestājoties 1. pielikumā noteiktajiem riska faktoriem, padziļināto izpēti veic ne retāk kā ik pēc viena gada, izņemot klientus, kuriem piemīt 1. pielikuma 1., 4.–7. un 12.–15. punktā noteiktie riska faktori, kuriem iestājoties padziļinātā izpēte jāveic ne retāk kā ik pēc sešiem mēnešiem.

22. Iestājoties šo noteikumu 2. pielikumā noteiktajiem riska faktoriem vai gadījumos, kad to tūlītēju iestāšanās nav iespējams konstatēt, pēc iespējas savlaicīgāk pēc to iestāšanās, konstatējot 2. pielikumā noteiktos riska faktorus, kā arī citos gadījumos, kad pastāv citi riska faktori, kam nepieciešams veikt padziļināto izpēti, iestāde veic vienu vai vairākus padziļinātās izpētes pasākumus tādā apjomā, lai izvērtētu attiecīgā riska faktora iestāšanās iemeslus un ietekmi. Nepieciešamos klientu padziļinātās izpētes pasākumus iestāde nosaka, ņemot vērā arī izpētes uzsākšanas iemeslu, klienta riska profilu, laiku, kad tika veikta iepriekšējā izpēte, un kopējo sadarbības ilgumu ar klientu. Iestāde veic klienta padziļinātās izpētes pasākumus par periodu, kas ir nepieciešams, lai izvērtētu attiecīgā riska faktora ietekmi. Attiecībā uz darījumiem ar finanšu instrumentiem veic darījuma vai klienta padziļināto izpēti, lai izvērtētu iespējamo risku, arī gadījumos, kad iestāde konstatē pazīmi, kas var liecināt par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Regulai Nr. 596/2014 par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/6/EK un Eiropas Komisijas Direktīvas 2003/124/EK, 2003/125/EK un 2004/72/EK.

23. Klienta padziļinātās izpētes rezultātā iegūstamās informācijas apjoms ir atbilstošs sadarbībai ar klientu piemītošajiem riskiem. Dažādiem klientiem padziļinātās izpētes rezultātā iegūstamās informācijas apjoms var būt atšķirīgs, bet iegūtajai informācijai jābūt pietiekamai, lai izvērtētu konkrētā riska faktora ietekmi pēc būtības un nodrošinātu tā pārvaldību.